

Nytt fra Skålværleia

Medlemsblad for Skålvær Velforening

Nr 15 - November 2010

Vinterlys over fjellene i øst

En morgenstund i november eller desember, med sola fremdeles bak fjellene i øst. Skyer som er typiske når vinden kommer fra øst. Dette er et syn som kan oppleves

både i Skålvær og andre steder som har noen mil avstand til fastlandet. Men for å få med seg denne spesielle stemningen må man være oppe litt før sola.

Grasrotandeler

For årets fire første måneder fikk Skålvær velforening utbetalt 1680 kr fra Norsk Tipping, mens vi for de fire neste månedene fikk 1697 kroner. Pr i dag er det 18 spillere som har valgt Skålvær Velforening som mottaker av grasrotandelen. Kanskje er det flere som kan gjøre samme valg? I følge Norsk Tipping er det langt under halvparten av de som spiller som styrer andelene til lokale foreninger.

En lang historie

Over hele 3 sider kan du denne gangen lese om hvordan ei ung jente opplevde det å bo i Skålværgården en gang for svært lenge siden.

Se sidene 5-7.

Lang, lang rekke. Den 20. august hadde Slipen i Sandnessjøen bedriftsutflukt og besøkte Skålvær.

Mange besøkende også i år

Den 8. august ankom et førtitalls vegværing med M/S "Thorolf Kveldulfson", medbringende egen prest og organist, for å holde gudstjeneste og se seg litt om på øya.

Nordavinden var ganske sur denne sommerkvelden, og det var ingen store protester da hele følget ble geleidet til naustet, hvor det vanket vafler og kaffe for nedkjølte øyværing.

Også her vartet Ingvar Johansen, og etter hvert også Milda Hestmark, opp med en Emelius-kabaret, som lot til å gå hjem hos de aller fleste. Utpå kvelden ankom M/S "Kingen" for å hente de langveisfarende hjem. Det er 18 år siden Vega-presten sist var på Skålvær i embeds medfør, men initiativtakere fra Vega har antydnet at dette fristet til gjentakelse neste sommer. Så er det bare å håpe på godt og tjenlig vær.

Den 20. august var det på nytt "Gamle Helgeland" som kom med gjester til Skålvær. Denne gangen var det Slipen Mekaniske i Sandnessjøen som arrangerte en utflukt for bedriftens ansatte. Det hadde valgt Skålvær som første stopp, før de fortsatte til Herøy hvor det bl.a.

var lagt opp til en mer avansert bespisning enn det vår forening en vanligvis byr på.

Med et stramt tidsskjema ble det en snartur i kirken, hvor handelsstedets og kirkens historie ble formidlet i en noe forkortet utgave. Deretter bar det til naustet hvor gjengangeren (Ingvar) også denne gangen stilte opp med Emelius-viser om bl.a. "Fruen" og "Ferieturen".

Bedriftens ledelse, med øyværingsblod i årene, er vel kjent med den rolle foreningen har spilt for å gjøre stedet attraktivt som utfartsmål. De visste også at det var igangsatt et omfattende arbeid med å male kirken. For å lette dette arbeidet hadde

bedriften anskaffet et apparat som ved hjelp av langbølget lys løser opp gammel maling slik at den blir lett å fjerne. Dette apparatet har vi nå fått på lån så lenge prosjektet varer. Etter som vi allerede hadde tatt i bruk et slikt apparat (Speedheater) har vi erfart at uten dette hjelpemidlet ville man knapt ha kommet av flekken med malingsskrapping, - opptil 7 lag – noen over 120 år gamle. Med denne "gaven" kan vi se neste års skrapingsinnsats lysere i møte. Det er ikke første gangen Slipen har støttet arbeidet på Skålvær. Denne og andre bedrifter i Sandnessjøen, og ikke minst private, har årvisst stilt opp med gevinster til foreningens lotteri.

Ved flere anledninger har Ingvar stilt opp med Emelius-viser i Nils sitt nyrestaurete naust. Det fungerte bra når været var dårlig.

Satte pris på kontakt og tilgjengelighet

Gruppen som var på besøk 14. juni satte stor pris på at de kunne møte folk fra velforeningen og grunneierne på Skålvær.

Den 14. juni fikk vi besøk av en gjeng biologer fra det ganske land.. Fra rapporten etter turen siterer vi - "Som et ledd i det nasjonale lyngheimøtet, som arrangeres annethvert år, hadde de i år lagt turen til Helgeland.

Møtet har som mål å være en felles arena for personer som arbeider med kystlyngheier innen forskning og forvaltning. På møtene legges det fram resultatet av nyere forskning og andre aktuelle tema for debatt.

Møtene har også ekskursjoner til lokale lyngheier – og med guider/bønder som driver og skjøtter lyngheier."

På Skålvær vartet Torgunn Grønnevik opp med fiskesuppe, deretter vanket en orientering om stedets vekst, forfall og nyere tid, før fagfolkene tok den lokale vegetasjonen i nærmere øyesyn. Også Blomsøy, Hestøysund, Skotsvær, Vega, Træna, Selvær og Lovund fikk besøk av fagfolkene.

Konfirmanter og andre

Den 4. juli ankom Alstahaug Kystlags M/K "Dønning" med 50 år-konfirmanter fra "gamle" Alstahaug kommune.

De hadde valgt å markere begivenheten med utflukter til steder og severdigheter i nærområdet, - deriblant Skålvær. Også disse besøkende fikk seg en runde på Hundtuva, i kirken og til slutt i naustet, hvor de fikk

en rask innføring/repetisjon i geografi, historie og samferdsel i øyan. Ellers har her jo vært besøk både fra inn- og utland, grupper - så vel som enkeltpersoner.

Alle vi har kommet i kontakt med har uttrykt begeistring og tilfredshet for det som er gjort for å gjøre stedet interessant og tilgjengelig som utfartsmål.

Skålværdagen

Som vanlig var vi med da årets Skålværdag gikk av stabelen den 25. juli. I kjent stil ankom M/S "Gamle Helgeland" med full båt - 70 passasjerer fra Sandnessjøen. Etter en tradisjonell gudstjeneste ble de som ønsket tatt med på en guidet tur til Hundtuva hvor de fikk litt bedre kjennskap til Helgelandskystens geografi. Deretter bar det tilbake til kirken hvor de fikk informasjon om Skålvær handelssted og kirkens tilblivelse. I hagen ventet kaffe, vafler og forfriskninger for de trengende. Der vartet også den unge artisten Thea Styve opp med sang og eget gitarakkompagnement. Noen fant også veien til naustet hvor Ingvard Johansen framførte Emelius-viser til et lydhørt, men fåtallig publikum. Etter at de tilreisende hadde forlatt stedet, fortsatte den gode Ingvard med noen viser spesielt for de gjenværende.

God innsats med malekostene

Maling har vært et betydelig innslag i årets dugnadsarbeid. Øverst er det Jorunn som svinger kosten med Trønderrødt på kaihuset. Nederst ser vi både store og små i sving med å male stakittet, noe som tok en god del timer.

På årsmøtet ble det bestemt at foreningen skulle utføre en del oppgaver: Nå på senhøsten er status omtrent slik:

1. Planering og innsåing av områder ved dammen.
- Området ved rasteplassen er ryddet for stein og planert. Det er ikke foretatt noen innsåing, det ser ut til at naturen selv vil ordne dette i løpet av et par år.
2. Bygge klopp eller steinfylling over grøfta ved nordvestre utløp fra dammen.
- Det er lagt ned rør for drenering og bygget steinfylling oppå.
3. Rake og rydde i hagen.
- Jobben er gjort. I tillegg er hagen klippet 4 – 5 ganger, og bord/benker er oljet.
4. Vaske/høytrykkspyte og male hagegjerde.
- Jobben er gjort.
5. Etterarbeid og stell av område fra hagen og sørover der gravearbeid ble gjort i 2009.
- Noen groper er gjenfylt/slettet og en del kvist og kvast fjernet.
6. Male ett strøk på de mest utsatte veggene på kaiskuret.
- Sørveggen er malt, vestveggen gjenstår.
7. Legge om avluftung fra septiktank.
- Jobben er gjort.
8. Skrape og male nordvestre vegg(er) på kirken.
- Nordvestre vegg på skipet er skrapet og malt tre strøk, i tillegg er 16 vindusruter på den samme veggen kittet.
9. Etablere nettsted.
- Det jobbes med flere alternative løsninger..
10. Restaurering av kjelleren.
Foreningen bidrar med praktisk hjelp. Prosjektet er blitt utsatt til våren, men en del forberedelser er gjennomført.

Så er det høst igjen

Nytt fra Skålværleia kom i gang som et sprell fra sekretæren for mange år siden. Det var da mange ting på gang som man ville formidle til medlemmer og andre med tilknytning til det som foregår på øya. Utgivelsene var i starten litt varierende med årstiden, men det ser ut som om vi nå har havnet på en utgivelse om våren etter årsmøtet og en i oktober/november.

Denne høstens utgave var ment å komme litt tidligere enn tilfelle er, men en ekkel datakrasj gjorde at vi tapte tid og noe av arbeidet mått gjøres om igjen. Til gjengjeld har vi denne gangen kommet opp i hele 12 sider, og denne gangen har vi fått bilder fra noen flere enn bare formann og sekretær. Det hjelper godt. Fortsett slik, da blir det morsomere å sende ut bladet.

Fra mors tid på Skaalvær

Vi fikk denne historien fra Anna Utne, som i mange år hadde vært venninne med Svanhild Johannesen. Svanhilds mor, Laura Vestvik, var niese til Charlotte Røring, kona til Anthon Chirstian Røring - en av eierne av Skålvær på 1800-tallet.

Verken Svanhild eller broren Bjarne hadde etterkommere. Da Svanhild døde i 1997 overtok Anna en del av hennes etterlatenskaper. Blant en del papirer fant hun denne historien, som Laura hadde fortalt til sønnen. Anna kontaktet Svein-Harald Carlsen, Alstahaug kommunes kultursjef, som sørget for at vi fikk den tilsendt.

Her følger historien, gjengitt ordrett slik den var skrevet.

Jeg var 10 år da jeg reiste nordover.

Jeg drog fra Trondhjem i februar måned. Far var gått fallit og onkel og tante på Skaalvær hadde mistet sin datter Anne Sofie (opkaldt etter tante Anna Holmboe) som var på min alder. Mor fulgte mig ombord i "Orion" om aftenen, kledde av mig og satt hos mig til jeg sovnet. Hun var nok tung om hjertet og da jeg våknet om morgenen var der ingen "mams". Ombord var alle snilde mot mig, kapteinen og losen. Da vi kom til Tjøtta blev jeg hentet ved skibssiden av en seksæring fra Skaalvær med høvedsmann og 6 rorskarer. Min kusine Marianna var med. Jeg blev plasert bak i skotten godt overbreiet med ryer. Der var stor sjø og jeg blev snart sjøsyk, folkene sa jeg skulde se opp i luften – det vilde hjelpe.

Efter et par timers seilas kom vi fram til Skaalvær om aftenen. Vi la til ved bryggen og tante Charlotte kom ned og to imot mig. Jeg ser hende ennu for mig i en grå verkenskjøle, høi og slank og med stokk. Hun hadde spisstørklæ på sig over hodet og nedover skuldrene som var knyttet på ryggen.

Den første jeg hilste på var bestemor (mormor), (Dorothea Kristine Schjelderup, født Thesen) og så kom onkel. Mormor og jeg delte værelse sammen så lenge hun levde. Før jeg blev vandt med det lå jeg og hørte hende puste tungt – hvor redd jeg var – og plutselig tok hun vinegerglasset og dynket rundt sig fordi hun syntes luften var så tørr, og så stakk hun et stykke kandis i munden og la sig til ro igjen. Dette gjentok sig nesten hver eneste natt.

Der var guvernante i huset og så begynte jeg på skolen og fikk plikter med en gang. Jeg måtte passe duene og gi dem mat og vand og da jeg var blitt litt eldre fikk jeg også til plikt å dekke middagsbordet til 12 personer når jeg kom ned fra skolen som holdtes ovenpå. Denne plikten måtte jeg ha til tross for at der var 2 husjomfruer i huset, 7 piker og 7 drenger.

Da den lyse tid nærmet sig begynte vi å tenke på ær-

fuglen og bygget reder og satte i stand hus til den. Der var en gammel kone, Inger fra Husvær, som kom hvert år og stelte med den. Hun raket og tørket tang og lavet reder til den, gamle båter ble også hvelvet og tjente som hus. I enkelte hus kunde der ligge opptil 6/8 ærfugl.

I mai måned måtte alle kattene bindes på høiløftet og alle hundene blev sendt inn på fastlandet hvor der ikke var ærfugl. På denne tiden begynte parringstiden og fuglene begynte å komme opp på land, hunnen fulgt av steggen som i majestetiske skridt fulgte sin make til redet. Ærfuglen kom tilbake hvert eneste år til samme plass. Når hunnen har lagt ett egg går den ned til sjøen igjen, treffer sin mak og neste aften følger han hende opp igjen, på samme måte også tredje gang. Når hunnen har lagt sitt 3dje egg blir hun liggende på redet og kan da legge ennu 2 à 3 egg. Nu begynner hun også å ribbe sig for dun.

Det var et nydelig syn å se 6 – 8 ærfugl ligge slik i et hus. Konen gikk og "rekket" dem – tok litt egg og dun fra dem. Hun snakket med ærfuglene, og de pikket hende på henderne mens hun forsiktig tok 2 eller 3 egg. Ærfuglen kan ikke klare å passe på mer enn 3 kyllinger når den kommer på sjøen, de andre blir lett rov-fuglenes bytte.

Mens hunnen lå på redet, forsvandt hannen til havs og hun fikk ingen hjelp av ham mere. Røskatten kunde også være slem, ofte kunde man finne ærfuglen liggende død med overbitt strupe. Så lenge ærfuglen lå på redet spiste den intet, drakk bare vand og når det var tørke, måtte der sørges for vand til den.

Fortsetter på de neste to sidene

Laura Westvik, bilde utlånt av Randi Strømsøe.

Fra mors tid på Skaalvær - fortsettelse fra forrige side

Er noe underlig maleri av Skålvær gård sett fra nordvest. Tiden ser ut til å være før år 1900. Vi kjenner igjen hovedtunet med stabburet nærmest til venstre. De andre bygningene kan være noe vanskeligere å finne ut av. Det har ikke lyktes å finne ut hvem som har malt dette bildet.

Onkel levde bare et par år etter at jeg var kommet. Han døde plutselig under pleiesønnen (1) Johan Agersborgs bryllup. Brudeparret og gjestene var nettopp kommet hjem fra Tjøtta kirke, vi hadde spist og reiste oss fra bordet og onkel var gått ut for å se at alle lysene som var oppstillet i vinduene ut mot tunet var tent. Han var på vei inn hoveddøren da brudgommen kom imot ham. "Johan, jeg skulle ha snakket litt med dig" sa han, og i det samme falt han om. All festlighet ble avsluttet med en gang. Vi unger var begyndt å danse i Bårstuen og tante Charlotte satt på kjøkkenet for å påse at alt sølvtøyet kom på plass. Jeg og Maren var i Bårstuen og fikk beskjed om å komme opp da onkel var syk. Der ble straks sendt bud til Søvik etter doktoren, men da der var sterk nordenvindsstorm, kom de ingen vei, de kom bare et stykke opp i sundet.

Tante Charlotte styrte da gården og handelsstedet alene inntil den eldste sønn Frithjof overtok ledelsen. Bestemor Schjelderup levde ennå et år etter onkel døde. Hver morgen måtte pikene, gårdspiken og stuepiken inn på soveværelset til tante (til moderen) og fikk der beskjed om arbeidet for dagen og samsnakket om hvordan de skulle ordne seg og husjomfruen måtte også inn og der ble da bestemt hva mat der skulle lages. Alle nøkler til alle uthus som kjeller, stabbur og røkskjå ble om aftenen samlet inn og lagt i en kurv og denne tok tante med seg når hun gikk og la seg.

Man begyndte tidlig dag. Klokken 6 om morgenen ringte stabburklokken, om sommeren klokken 5. Der var eget kjøkken og spiserom for tjenerne og der ble da servert en kopp kaffe og 2 skiver til åbit (med 1 sukkerbit til). I sesongen kunde der være opp til 50 mennesker i kosten. Klokken 8 var så frokost. Da ble der igjen ringt på dem og de fikk da smurt mat. Det var husjomfruens første arbeide om morgenen å smøre

mat til tjenerne. Til drikke fikk de melk og sirupsthe. På brødet var der bare smør, men på bordet stod der gammelost og sirup. Klokken 11 ble det ringt til middag, og da var det almindelig spekesild med poteter og suppe hver dag. Middag blev holdt fra kl. 11 til kl. 12. Så blev der ringt ut igjen, men før de gikk fikk de en kopp kaffe og 2 sukkerbiter. Kl. 3 1/2 var det non og da fikk de; 2 à 3 dager i uken kjøtt og 2 à 3 dager fikk de smørbrød og kaffe. Klokken 8 var det aftens og da fikk de i almindelighet grynmelsgrøt med melk til. Men om våren når der kunde fiskes i de lyse aftener og vi fikk fersk fisk blev der ofte servert fisk med lever og suppe over hele jekten, både til tjenere og herskap.

Under slåtten gikk tante hver eneste dag ut på marken med en liten skjenk til slåttekarene og til måltidene blev der ofte traktert hjemmebrygget øll. Om aftenen blev alt som skulle serveres om morgenen lavet til på brikker. Folkene fikk sitt bragt på sitt spiserum. I spise-stuen samledes om morgenen handelsbetjentene, husjomfruene og guvernanten og husets unge, hvor der blev servert kaffe og sukkerkavringer. Tante fikk sitt bragt opp på soveværelset hvor da pikene møtte opp for å få ordre for dagen. Når tante ga sine ordrer, kunde hun ofte stå og holde oss i hånden til hun hadde forvisset sig om at hendes beskjeder var forstått. Hun ledet det store huset med fast, men kjærlig hånd og ga oss forståelsen av pliktfølelsens verdi i livet. For almu-en rundt omkring var hun mor Røring (som det tidligere het far og mor Røring).

Under sykdom og i fattigdom var det alltid å reise til mor Røring, hun hadde alltid råd og trøst. Det var ikke bare materiell hjelp hun kunde yte. Hun hjalp mange ganger både som doktor og dyrlege.

Fortsetter på neste side

Efter jul var det en stille tid, hvor hver passet sitt arbeide inne og ute. På gården var 14 kyr, en hel del smaler, hvorav mange utegangere, 2 griser og 1 hest. Alt som blev produsert på gården gikk til husets eget bruk. I midten av februar begynte vi å stille til til Lofoten. Fartøiene som skulde nordover; jekten "Aurora" og galeasen "Charlotte" blev satt i stand. Onkel hadde bruk på Henningsvær, hvor der var egen bestyrer som bodde der nord sålenge arbeidet med fisken stod på. Resten av året bodde han på Skaalvær hvor han gikk tilhånnde med forskjellig arbeide i forretningen. Når utrustningen til Lofoten begynte, blev kistene trukket frem nede på "Spisebua" og der blev laget til et bestemt kvantum flatbrød, kavring, lefser, smør, kjøtt og flesk til hver mann. Styrmannskisten blev litt rikere utstyrt enn kisten til karene.

Efter at Lofotfolket var reist, var der nesten bare kvinder igjen foruten onkel, gårdsdreng og handelsbetjenter. Da var det igjen en stille tid og man begynte å tenke på de huslige sysler. Vevene kom fram. Gårdspiken satt i bårdstuen og vevet mens husets døtre holdt til i hovedhuset. Alt husets lintøi blev ettersett og satt istand. Dette blev gjort bare en gang for året. Da fikk pikene også 14 dager til å se efter sitt eget tøy efterat man var ferdig med husets. Når dette var gjort, gikk man over til flat-brød og lefsebaking. Da blev alt flatbrød og lefse bakt for hele året. 1 pike knadde deigen, 6 kjevlet ut og 1 stod og stekte. Der blev da bakt "storkarslefse" og "storkarsflatbrød", "tjenerlefse" og "tjenerflatbrød", "Styrmannslefse" og "Styrmannsflatbrød". Alt flatbrød som skulde brukes til utrustningen til Lofoten og stevnan blev lagt sammen på en spesiell måte slik at det fikk en firkantet form og pakket bedre i kisten. Bakingen tok en tre ukers tid.

Når bakingen var unna kom husrengjøringens tid og når vi var kommet så langt som til april var det så lyst at man sluttet med alle lamper og lykter. Disse blev nu eftersett og satt istand for bruk til høsten. Derefter kom et av årets to store klæsvask. Da blev alt tøy sortert og lagt i et stort bryggekar og seks piker og koner stod

rundt dette og vasket først koldt. Neste dag blev det vasket i små stamper i varmt vand. I ildhuset var der 2 store kobberkjeler hvor alt tøyet blev kokt, derefter blev det bragt ned til sjøen og skyllet i saltvand. Derpå blev det lagt på blek i blekehaven hvor der var en stor brønn hvor det blev skyllet og derefter hengt til tork. Når tøyet var tørt måtte alle husets kvinder hjelpe til å legge sammen tøyet og rulle det på den store trekkullen fylt med sten. Alt tøyet blev rullet, like til lommeklædene og dekket tøyet blev rullet 3 ganger. Arbeidet med klærne tok mange dager. Neste klæsvask fandt sted på eftersommeren. Alt tøy som var skadet blev lagt til side og tatt fram til istandsetting i den stille tid efter jul som ovenfor er beskrevet.

Nu var vi kommet så langt på året at fartøiene fra Lofoten kom tilbake full-lastet med saltfisk, som nu blev vasket og lagt på tørrebergene på en av øene. Tørrfisker hang fremdeles på Henningsvær og blev først hentet senere. En fast man kom hvert år fra Haugesund for å føre oppsyn med og lede arbeidet med tørring av klippfisker. Alle som hadde arbeid med fisken ble tilsagt ved at der blev heist et hvitt flagg når det var godt vær til å legge fisken utover. Folkene kom da roende i båter og hadde mat med seg. Når skodde eller regn kom, var det i en fart å få fisken stablet. Når fisken var tørr efter St. Hans blev den sendt med jekten til Bergen til 1ste stevne. Tørrfisker ble hentet i Lofoten i juni og sendt til Bergen til 2den stevne. Når folkene kom tilbake fra stevnen hadde de alltid med seg presenter av forskjellig slags, såkalt "Bernblom" (Bergensblomster), og da var det fest over hele stedet. Mellem stevnene var fartøiene i Namsos og Bindalen for å hente ved og trematerialer.

(1) Johan Agersborg var sønn til Anthon Chr. Rørings søster Martha som bodde i Vefsn. (Etter som Røringslekten har avleggere både i Afrika, Australia og Amerika, har vi oversatt denne historien til engelsk og sendt den til disse.)

Skålvær for nærmere 100 år siden

Da orgel skulle skaffes

Det var ikke orgel i Skålvær kirke helt fra begynnelsen. Det kom først i 1930-tallet.

Under forberedelse av årets Skålværdag, kom kirkevergen fram med en del gamle papirer de hadde funnet under en ryddesjau på loftet på Tjøtta prestegråd. Deriblant fantes en del papirer som angikk anskaffelse av orgel til Skålvær kapell. Et brev fra prost Hestmann lyder slik:

"Fra umindelige tider har musikken vært høit skattet. – Det er da ikke underlig at i de menigheter, hvor kirkemusikken blev indført, blev den mottat med stor glede. – Det gik snart opp for menigheten at musikken gav gudstjenesten større høitidelighet og inhold.

Det er derfor blit et krav inden hver menighet ikke blot at faa musik i kirken, men faa den best mulig. Skaalvær kapelmenighet har længe

følt savnet av kirkemusik.

– Naar kapellet har manglet orgel skyldes det væsentlig den grund at man ikke har hat de nødvendige midler til indkjøb av et tilfredsstillende orgel. – Der er nu indsamlet ca. kr 1000,00, men der mangler endnu 5 å 600 kr. Det skulde ikke være uoverkommelig at skaffe dette be-løpet til-veie.

Jeg tillater mig saa indtrængende som mulig at henstille til alle som søker Skaalvær kapel at tegne sig for størst mulig bidrag paa denne liste.

Tjøtta Sogneprestembede den 17/11 1925 - Prost Hestmann".

Prostens "tiggerbrev" ble sendt til sentrale personer i distriktet, som gikk på dørene for å få bidrag både fra høy og lav. Noen gav en 10-øring, mens de mest bemedlede gav 5 kroner.

Det drøyde helt til 1931 før det ble inngått kontrakt med J. H. Jørgensen orgelfabrikk om byg-

ging og montering av nytt orgel, til den nette sum av kr 3.610,-. Bygging av orgelgalleri, frakt, forsikring o.l. kom i tillegg. Maler Lillegård fra Sandnessjøen, som malte galleriet, altertavlen og prekestolen, regnet seg en timepris på en krone!

Orglet har 216 piper, og "... bygges efter det nyeste forbedrede kegellade pneumatisk rørledningssystem med magasinblæsebælg, med stang til at trække eller traæ" som det heter i kontrakten.

Fra kirken ble innviet i 1889 til det nye orglet kom på plass ble smeden Martin Ryans husorgel benyttet, antagelig bare ved større anledninger. Det nye orglet ble første gang brukt under gudstjenesten den 26. juli 1931.

Denne anskaffelsen falt enkelte tungt for brystet, - prosten hadde kuttet noen svinger for å få orglet på plass tidsnok. Blant papirene fra prestegårdsloftet fant man utklipp fra lokalavisen (HB), hvor en avisleser, i ganske friske ordelag utøste sin vrede over prostens "... diktatoriske og egenmektige handling." Det dreide seg da om utvidelse av orgelgalleriet, til en kostnad på drøyt hundre kroner, et arbeid som ble utført uten at herredsstyrene i Tjøtta og Alstahaug hadde behandlet saken.

Etter å ha bygget over 700 orgler gikk Jørgensens orgelfabrikk over historien i 1961, da døde eieren. Dette var en familiebedrift, som hadde en dominerende posisjon i markedet. Både far (Jens) og sønn (Josef) fikk Kongens fortjenestemedalje i gull for sitt engasjement innen faget. Josef Jørgensen ble etter hvert også svigerfar til Kåre Willoch.

Skjøtsel og stell av landskap

I fjor ble det utarbeidet en ny skjøtelsesplan for Skålvær, som ble grundig kommentert fra forningens side. I sommer fikk Blomsøy, Hestøysund og Skålvær nasjonal status som kulturlandskap, og det ble framlagt en ny og omfangsrik rapport.

Det ble arrangert møte(r) for grunneiere og andre interesserte i Hestøysund. Både på møtet og i pressen ble det gitt inntrykk av at det skulle bli et kraftig oppsving for å ta tilbake overgrodde områder.

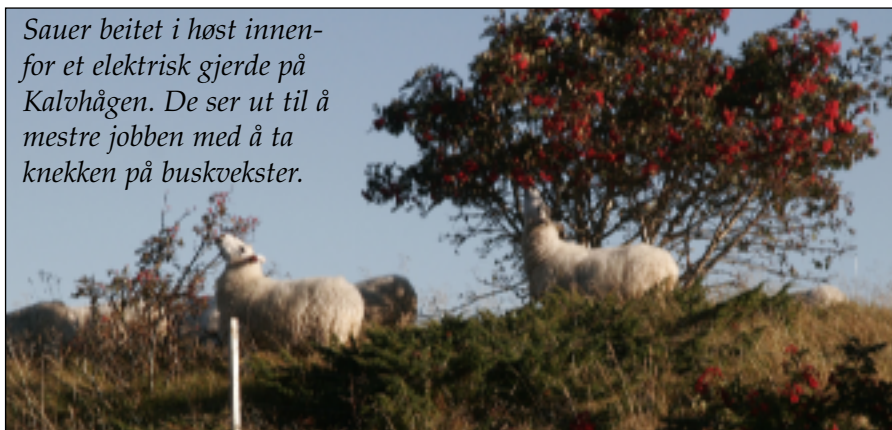
Overraskelsen og skuffelsen var merkbar da man utpå sommeren oppdaget at de områdene på Skålvær som i flere år hadde blitt slått ikke ble gjenstand for den samme behandling i år.

Tidligere år hadde det blitt gitt økonomisk tilskudd til slik skjøtsel/stell, men i år uteble denne støtten. Hadde det ikke vært for en håndfull foreningsmedlemmer ville verken veien, hagen, kirkegården og sletten øst av kirken blitt slått/klippet. Vi har muntlig påtalt dette over-

for kommunens etat, og det er nå sendt brev til kommunen hvor vi ber om at saken blir vist langt større oppmerksomhet neste år.

Så vil det vise seg om rette vedkommende tar de nødvendige grep, slik at det ikke bare blir flotte ord uten handling.

Sauer beitet i høst innenfor et elektrisk gjerde på Kalvhågen. De ser ut til å mestre jobben med å ta knekken på buskvekster.

Kommunal plan

For de mer interesserte er kommunepланens arealdel nå tilgjengelige på kommunens nettsted. Der kan man lese følgende om Skålvær:

«Foreningen vil bidra med medvirkning i prosessen. Gjør oppmerksom på at det kunne vært lagt ut hyttetomter på kommunal grunn og eventuelt tomter for sjøhus/landingsplass.

Kommentar (saksbehandlerens): Velforeningen har ikke vært direkte tilskrevet i denne saken, men føres etter dette opp på adresselista. Det er i forslaget ikke åpnet for ny bebyggelse på Skålvær.»

Tatt i betraktning at kommunen selv oppfordret til innspill og samarbeid om en arealplan for Skålvær, viser resultatet ikke den store kreativiteten.

Ryktene sier at det om kort tid vil bli sendt søknad om bygging av et fritidshus, - så får vi se om kommunens holdning også gjelder for bygging på privat grunn.

Renessanse for tohjuling

Hvem skulle tro at man skulle møte en slik doning nå til dags. Men like fullt har Jon-Kåre Olufsen fått tak i en 1957-modell Agria tohjulstraktor.

Den ble kjøpt hos en gårdbruker i Leirfjord og brakt til Skålvær for å brukes til diverse transport. Maskinen var fullt anvendelig uten reparasjoner, det

trengtes bare justering av bremser. Traktoren har to gir både forover og i revers, og den trenger et hav av plass for å snu. Men den drar tunge lass fullt på høyde med større maskiner.

Føreren sitter på et sete nærmest som en hane på vagl og styrer teknikken med lange stenger.

Gleder seg til å bruke Dammen

Selv om området ved Dammen fortsatt bærer preg av fjorårets anleggsvirksomhet, kan det på sikt bli en lokal perle, som både ung og gammel vil søke til, det være seg for lek eller mimring. Maren og Kristoffer, den oppvoksende slekt på Smia, har allerede tatt dammen i bruk

både som badebasseng og som arena for speedbåtkjøring. Om et par år vil vel også lillesøster Sara fatte interesse for området. I følge opphavet har de unge snakket frampå om å bruke Dammen som skøytebane til vinteren, i så måte vil de følge opp en gammel tradisjon.

Ny veiviser

Utedoen i skogen ligger som kjent litt skjult. Veiviseren som har vært brukt før har flere ganger falt ned, kanskje fordi sauene har brukt den til kløpinne. Nå har det kommet en ny skiltvariant, hengt opp i et tre.

Vurderer vann til Skålvær

I fjor tok vi opp spørsmålet om framføring av kommunalt vann til Skålvær. Fra den kanten har vi nå fått beskjed om at "Innspill fra Skålvær velforening vil være gjenstand for vurdering ved rulering av hovedplan vann. Dette arbeidet er tenkt startet i høst." Kort og greit budskap – får bare håpe at vurderingen går i vår favør.

Utstyr til felles benyttelse

Foreningen har anskaffet en del stillas-komponenter for å komplettere det stillaset som ble innkjøpt i fjor.

Monteringsanvisning, sikkerhetsbestemmelser og retningslinjer for bruk er samlet/utarbeidet og er tilgjengelig på venterommet.

Friluftsområdet har gått til anskaffelse av trillebår, river og ryddesaks – alt lagret på den lokale "godsterminalen" - når det ikke er i bruk.

Det var meningen at man i september skulle starte restaureringen av kjelleren. Til å utføre den mer fagmessige delen av prosjektet hadde vi avtalt med en spesialist fra Østlandet. To uker før oppstart fikk vi melding om at det hadde oppstått noe uforutsett, som ville føre til en måneds utsettelse.

Det hele endte med at prosjektet måtte utsettes til våren. Men det var lovet økonomisk støtte med den forutsetning at arbeidet ble avsluttet i 2010. Man måtte derfor, via Nordland Fyke, søke om å få overføre midlene til neste år. Direktoratet for naturforvaltning var svært så imøtekommende, - tilsagnet om økonomisk medvirkning står ved lag selv om prosjektet utsettes til våren.

Entreprenøren fra sør hadde anslått behovet for leire til 4 – 5 kubikkmeter. Tidligere i år ble det tatt prøver av leire, både fra fjæra (Tennesvågen) og myra ved hagen, og begge forekomstene var av brukbar kvalitet. Dessuten mente han at det ville bli behov for 2 kubikkmeter mindre stein for fyll mellom ytre og indre vegger. Både leire og stein måtte bringes til veie før oppstart av selve murerarbeidet.

Noen tror kanskje det er en smal sak å finne slik stein, - vel – vi måtte på Hansihaugfjæra for å finne tilstrekkelig mengde. Der ble den samlet sammen i flomålet for så å fraktes med småbåt til området nedenfor gårdstuftene. Det er vel snakk om drøyt 4 tonn stein, som skulle samles sammen, lastes og losses med handmakt – ikke rart det ble behov for noen minutter i godstolen etter ei slik økt. Det vil nok komme flere slike økter før prosjektet er tilendebrakt.

Steingale folk?

Samler stein i fjæra i nærheten av Hansihagen. Bjørn Hansen, Eilif Reinholdtsen og Gunhild Falch.

Fint med blikkstilte vær når småbåt med stein slepes.

Den gamle aluminiumsbåten ligger tungt i vannet, men kom fram.

Et utrolig arbeid

I forrige medlemsblad nevnte vi Øverstua i Tåværet og dens bakgrunnshistorie. Etter det har det skjedd store ting med dette eldste kjente huset i Vegaøyen. Foreningen Vegaøyens venner fattet interesse for å restaurere huset, og har overtatt det av eierne.

Øverstua er ei typisk nordlandsstue i tømmer, bygd i 1793. I samarbeid med Norsk institutt for kulturminneforskning har det blitt gjort en grundig dokumentasjon av interiøret i huset.

Prosjektet har fått offentlig støtte fra flere hold og i juni og juli 2010 har det blitt gjort et stort arbeide ute på Øverstua på Tåvær. Taket er så og si ferdigstilt med never og torv. Torv og never er fraktet sjøveien fra Vega. Arbeidet med paneling av veggene er også godt i gang. Hvis arbeidet går etter planen vil Øverstua stå ferdig i 2011. Den er da tenkt brukt som besøkssted for interesserte og som overnattingssted for padlere og andre turfolk.

Teksten og bildene i denne artikkelen er hentet fra Vegaøyens venner sin nettside.

Gå inn på www.vegavenner.no

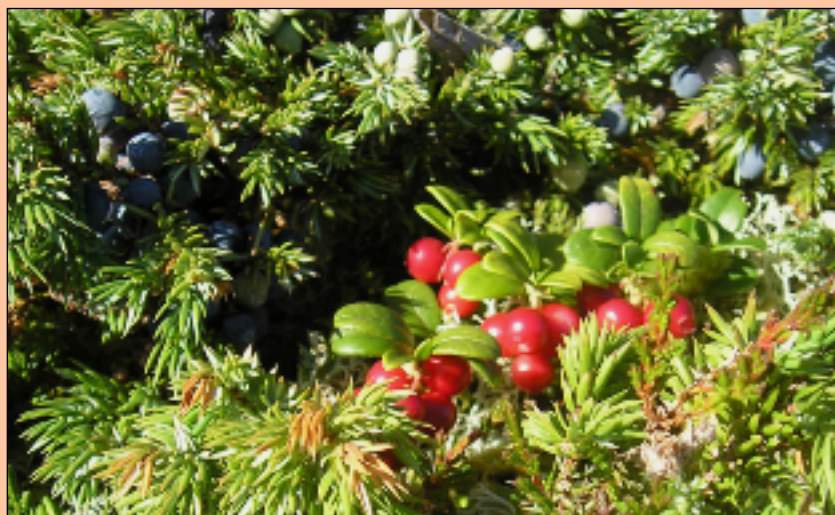
– videre til prosjekter, og velg Øverstua, så får du se flere flotte bilder og mer omtale av det som har foregått. Ganske imponerende!

Begge foto: Eli Svenning.

Fargerik slutt på sommeren

Trekning i lotteriet 2010

Også i år ble alle 10.000 loddene solgt. Vi takker loddkjøpere, loddseiere og ikke minst - de som bidro med premier (nevnt i parentes). De heldige vinnerne ble:

Redningsvest (Slipen)
– Lovise Gårdvik.
Rundreise S.sjøen/Træna for 2 personer (Helgelandske)
– Kristine Gårdvik.
2 lampetter (Mathisen Drift)
– Fam. Ragnar Savjord.
Gavekort (Helgeland Synssenter) – Knut Jakobsen.
Stavmikser (Synnøve Jonassen)
– Alva Marie Johansen.
Laftet stabbur (Kedar Olsen)
– Eva Olsen.
Pledd (Torgunn Grønnevik)
– Benjamin Monsrud.
Brodert løper (Gunhild Falch)
– Kristine Gårdvik.
Redskapssett for kjøkken (Nils Falch) – Andrew Holman.
TV-kanne (Synnøve Jonassen)
– Pål Gammelsrød.
Bordlampe (Mathisen Drift)
– Vigdis Staulen.
Pledd (Synnøve Jonassen)
– John-Kåre Olufsen.
Superduk (Synnøve Jonassen) – Peggy Meyer.
Helgelandskalender (Lovise Gårdvik) – Svein Jensen.
Brevpost (Lovise Gårdvik)
– Dag Jægtvik.
Dorg (Arnt Johansen)
– Anne Mette Johansen.

De som har skrevet seg inn i gjesteboken på Flagghaugen har deltatt i trekning av en turkikkert. Den heldige vinner ble Henriette Pedersen, Mo i Rana.

Prammen selges

Den ble ikke utloddet, men selges som den er - der den er.

Nils Falch tlf 481 68611

